

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

תאריך: י"ב כסלו, תשע"ה 04/12/2014

סומן: כ-14-12772

לכבוד

מר יאיר שמיר

שר החקלאות ופיתוח הכפר

ממשלת ישראל

באמצעות פקס מס' 03-9485752

מר יאיר לפיד

שר האוצר

ממשלת ישראל

באמצעות פקס מס' 02-5695335

נכבדיי שלום רב,

הנדון: זרישה לעריכת מפקד חקלאי

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר) (להלן: "התנועה") הריני לפנות אליך כדלקמן:

פנייה זו עניינה זרישה כי משרדי האוצר והחקלאות ופיתוח הכפר יפעלו כדי לקיים מפקד חקלאי נרחב אשר על אף נחיצותו לא נערך במהלך 30 השנה האחרונות בארץ.

מפקד חקלאי הוא פרויקט סטטיסטי רחב ומקיף אשר נועד לספק "נקודת עוגן" מהימנה לנתונים שוטפים בתחום החקלאות. זאת באמצעות שיקוף תמונת המצב של מבנה המשקים החקלאיים בישראל והיקפם, אשר תהווה מסגרת עדכנית לדגימת נתונים ייעודיים מהגורמים היצרניים.

כיום אין בנמצא מידע עדכני ומהימן בתחום החקלאות, וזה הקיים סובל מסתירות ואי דיוקים, ועל כן נדרש ביתר שאת כי יערך מפקד מסוג זה, בין היתר כדי שישקף את המחיר שמקבל החקלאי על תוצרתו. זאת לאור העובדה כי אין כיום בנמצא ולו גורם אחד אשר משקף את מחיר היצרן של ירקות ופירות בישראל בצורה מהימנה, דבר אשר פוגע באופן קריטי ביכולת לבחון ולבקד את פערי התיווך בישראל.

1. ירקות ופירות מהווים לכל הדעות מוצרים בסיסיים ביותר בכל בית בישראל, ונצרכים באופן קבוע ושוטף. עם זאת, רב הנסתר על הגלוי באשר לגורמים המרכיבים את המחיר אותו הצרכן משלם עבורם, וגם מי שיחפש בשקידה ראויה לא יצליח לעמוד על פערי התיווך המדויקים של התוצרת החקלאית, משום שחלק מהנתונים פשוט אינם בנמצא.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

2. שרשרת התיווך בעולם החקלאות הישראלי מורכבת מארבע חוליות: היצרן החקלאי, השווקים הסיטונאיים, השווקים הקמעונאיים והצרכן, אך את ערכה של החוליה הראשונה בשרשרת איש אינו בודק.
3. מבדיקה שערכה התנועה בחודשים האחרונים עולה כי אף גורם במדינה אינו סוקר ובוחר מהו בדיוק הרווח אותו מקבלים חקלאים עבור ירקות ופירות. מחסור בנתונים אלו הופך את בדיקת פערי התיווך בישראל, לבלתי אפשרית ומותיר ערפל בנוגע לשאלת הרווח של הרשתות הקמעונאיות.
4. כפי שעולה ממידע המפורסם באתר האינטרנט של הלשכה, הרי שהאחרונה, בבחינתה את תחום החקלאות, מקבלת נתונים מהגופים הבאים: מועצות ייצור, ארגונים ותאגידים ענפיים, סיטונאי ירקות ופירות, יצואנים, מפעלי תעשייה ובתי מטבחים.¹ מכולם - פרט לחקלאי.
5. נייר שהוציא מרכז המחקר והמידע של הכנסת בדבר מחירי הפירות והירקות בישראל ובמדינות אירופה, מדגיש את היעדר הנתונים - בעת שמבקשים לעמוד על הפער הסיטונאי, קרי, הפער בין המחיר שבו הסיטונאים מוכרים את התוצרת לבין המחיר המשולם לחקלאי, נוכח הקורא לדעת כי **חישוב פער זה מבוסס על הערכת בדבר העמלה הסיטונאית שנתן סמנכ"ל ומנהל אגף במנהל מועצת הצמחים, בשיחת טלפון (!)**.²
6. עמדת התנועה היא כי לא יעלה על הדעת כי במדינת ישראל אין נתונים אלו **בנמצא**, ובפרט לאור מחאת יוקר המחייה בקיץ 2011.
7. דברים אלו מתחדדים על רקע הביקורת הקשה של מבקר המדינה בנושא, לפיה חסר היום מידע אמין ומדויק על פעילות ענף החקלאות:

" במשך כמעט 30 שנה לא נעשה מפקד חקלאות בישראל, ולכן חסר היום מידע מהימן, עדכני ומלא על פעילותו של הענף. הלמ"ס ומשרדי האוצר והחקלאות הסכימו עוד ב-2009 שיש להתחיל בהתארגנות למפקד, אולם עד יולי 2013 הוא לא נערך".³

וכן הוסיף וקבע כי:

¹ http://www.cbs.gov.il/publications12/agriculture_q201103/pdf/intro_h.pdf

² אילנית בר מחירי הפירות והירקות בישראל ובמדינות אירופה הערת שוליים מס' 16 בעמ' 6 (מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2012).

³ מבקר המדינה דוח שנתי 164, 233 (2014).

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

י"על פי הלמ"ס המידע הקיים בידיה, המבוסס על קובצי נתונים שהיא מקבלת ולא על מפקד, חסר ולעתים אינו מדויק: [...] הדיווחים הם סובייקטיביים ונועדו למטרות שונות [...] נתונים לגבי מחירי תוצרת חקלאית נאספים בידי משרד החקלאות ובידי מועצת הצמחים שלא באמצעות שיטות סטטיסטיות מקובלות; הלמ"ס מצאה סתירות בין קובצי הנתונים השונים שהעבירו אליה כמה ספקי נתונים.⁴

8. נדגיש כי מפקד חקלאי עתיד לשמש מסגרת שתהווה תשתית לביצוע סקרים ייעודיים בקרב יצרני פירות וירקות לחישוב כמויות ומחירים, מה שיאפשר לפזר את הערפל סביב הרווח שגוזרות רשתות שונות על התוצרת החקלאית מלקוחותיהם, ולתת בידי הצרכנים מידע אשר יאפשר להם לקבל החלטה מושכלת באשר להתנהלותם. לצד זאת מפקד כזה ישמש קרקע מוצקה שעל בסיסה ניתן יהיה לנקוט בצעדי מדיניות ולקדם שינוי חקיקתי אשר יובילו, בסופו של יום, לטיפול בבעיית פערי התיווך ולצמצום יוקר המחייב בתחום המזון בישראל.

9. למעלה מן הצורך נוסף כי על פי הסטטיסטיקן הממשלתי, ההמלצות הבינלאומיות של ארגון ה-FAO קובעות כי יש לערוך מפקד חקלאי מדי 10 שנים.

10. לאור כל האמור לעיל, אנו קוראים לפעול לאלתר לקיומו של מפקד חקלאי נרחב אשר ישקף נאמנה את מצב ענף החקלאות הישראלי.

11. לאור החשיבות הציבורית העליונה של העניין, נודה לתשובתכם המהירה.

בכבוד רב,

נ"ל אבן-חן, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

הגר סלקטר
מחלקת כלכלה ומחקר

העתק:

מבקר המדינה, השופט (בדימוס) יוסף שפירא

⁴ שם, בעמ' 248.